

szép Vanda fölruházta őket. Lafcadio tizenkilenc éves volt és 1874-ben született Bu-karestben, tehát pontosan gróf Baragioull ottani működése második esztendejének a végén.

Kíváncsisága már amúgy is fel lévén csigázva Gyula titokzatos látogatása által, hogyan nem látott volna itten többet véletlen találkozásnál? Nagy erőfeszítéssel elolvasta az egész Justus-Agenor cikket, bár a sorok kavargtak szeme előtt és annyit legalább megértett, hogy gróf Baragioull, a Gyula atyja jelentékeny ember.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az élet királynője. Erdős Renée nagy új regénye egyenes folytatása Az új sarj-nak, a mely néhány év előtt jelent meg s második része egy regénysorozatnak, a mely nyilván még folytatódni fog. Az első regény Eblen Bettyjéből, a vidéki kis zsidólányból, a ki elindul Budapestre színésznőnek, időközben Erseki Benoité lesz, hírveves írónő, a ki forró, érzékeny szenvedélyes szerelmeben van Bártfy Lászlóval, a nála is hírvevesebb íróval. A szerelm több szenvedést hoz a költőnőnek, mint örömet: csak az érzékiség forrásából táplálkozik, a két lélek erkölcsi összhangja nélkül, tehát mértéklenül forró szerelmes órák, heves zengésű, hol zaklatottan vírbáló, hol siváran lecsüggedő hangulatok és kínos czivakodások, meddő szakítási tervek végletei között hanyódnak. A férfi szerelmes, cizikus, kiméletlen, morális fék nélküli, a nő is erősen érzéki, de a magasabb rendű erkölcsi érzés csirája benne van, folyton fejlődik, mindjobban kiszélesíti a közte és szerelme közötti szakadékot. Bekövetkezik a természetszerű szakítás, a férfi sértett hiúságában és fekete lángú szerelmében veszítre tör a nőnek, szerelmük titkait a közbeszéd pellengérére viszi, megrágalmazza, bezsenyzezi az egész világ előtt s még kenyérekeregetében is lehetetlenné teszi a nőt, terrortal, rábeszéléssel elijeszti a kiadókat, hogy kéziratait megvásárolják. A nő mozdulatlanul tűri az inzultusokat, teljesen tehetetlen velük szemben, néhány nem nagy befolyású barátja hiába igyekszik segíteni rajta s végre mikor már a nyomor kezd nála kopogtatni, egy derék barátjának segítségével elindul külföldre. A regény itt csak megszakad, folytatása a ciklus harmadik részére marad. A regény érdekessége kettőben van: a két művészember szerelmének részletes, valóságos, néha már fotográfia-szerű rajzában, a mely nincs ugyan egy egységes felfogás által szorosan összefogva, részleteiben azonban az emberi természet nem egy titkát leplezi le, másfelől pedig a tizenöt-husz év előtti budapesti irodalmi viszonyok sok tekintetben memoire-szerűen ható jellemzésében, a mely egyoldalúan van ugyan nézve s megvan benne az a hajlandóság, hogy egy bizonyos irodalmi csoportot azonosítson az egész irodalmi világgal, de tele van olyan vonásokkal, a melyekből nagyrészt rekonstruálni lehet ama kor irodalmi levegőjét s a melyek magyarázatát adják, hogy miért volt a kilencvenes évek végének és a kilencszázad évek elejének sajtó körüli irodalma olyan sekélyes és koncentrálatlan. A regénynek tagadhatatlan értékei és érdekessége mellett egy nagy baja van: nagy terjedelme dacára is meglehetősen szűk körét foglalja be az életnek, nagyon is hozzátapad a részletekhez, nincs meg benne az összefoglaló nagy kontúr s ép ezért a minék a földolagnak kellene lenni, a hősnő morális világfelfogásának kifejlése, megtisztulása és megszilárdulása szinte teljesen elvész a részletek mögött.

Napjaink problémái. Carnegie, a világ legnagyobb vagyoni egyikének összehalmozója, az amerikai acél-tröszt megalapítója író is volt, gyakran írt amerikai lapokba, folyóiratokba cikkeket, tanulmányokat különböző társadalmi kérdésekről. Józan, praktikus szociológus volt, természetesen szilárd híve a kapitalista gazdálkodásnak, de a szocialista eszmék egy része iránt is volt érzéke s a társadalmi ellentétek, a nagy szociális igazságtalanság kiküszöbölésére voltak bizonyos koncepciói. A Révai-testvérek kiadóvállalatának Mesterművek című vállalata most kiadott egy kötetnyit Carnegie cikkeiből, Bartos Zoltán fordításában és Braun Róbert előszavával.

Tar István ifjúsága. Balázs Dezsőtől ily cím alatt egy kis regény jelent meg, a mely egy budapesti fiatalemberről szól, a ki művész szeretne lenni, de szigorú apja kényszerítésére ideg orvos lesz. Berlinbe megy egy évi tanulmányútra, itt megszabadulva az apai nyűgtől, megismeri a szabadságot, fiatal diákok mulatságaiba keveredik, megismerkedik egy német lánnyal, a ki eltilkítja a feleségétől s egyszerű diáklány módjára érintkezik a fiúval, — az így kifejlődött szerelm lírai szépsége a regény tulajdonképeni

tárgya s befejezése, hogy az erős akaratú leány elhagyja a magyar fiút, visszamegy eredeti társadalmi körébe, a vőlegényéhez s az egész viszonyból csak a szép emléke marad meg. A még kissé bizonytalan kézzel írt regényben a legjobb a berlini diák-környezet rajza, a melyben eleven és friss színeket tud meglátni.

NEMZETI SAKKFEADVÁNY-VERSENY.

A Vasárnapi Ujság egy régi sakkbarát adományából pályázatot hirdetett 2 lépéses feladványokra. A pályadíj összegét ezennel felemeljük 500 koronára. A feltételek a következők:

- 1. Csak 2 lépéses, direkt mattrra kidolgozott feladványok pályázhatnak. 2. A versenyben csak magyar állampolgárok vehetnek részt. 3. Minden versenyző legfeljebb 3 pályaművet küldhet be. 4. A feladványokhoz a megfejtés és lehetőleg diagram is mellékelendő. 5. Csak eredeti, eddig még sehol közzé nem tett feladványok pályázhatnak.

A pályaművek a szerző nevét és lakását tartalmazó jelíggel, zárt boríték kíséretében 1920 március utolsó napjáig a Vasárnapi Ujság szerkesztőségébe (Budapest, IV., Vármege-utca 11.) küldendők.

A bíráló bizottság, a mely a Vasárnapi Ujság sakkrovatának vezetőjéből, továbbá Abonyi István és Havasi Artur urakból, a Budapesti Sakkör tagjaiból áll, 1920 május havában fog a pályaművekről dönteni.

- Az I. díj 200 korona.
A II. díj 100 korona.
A III. díj 50 korona.

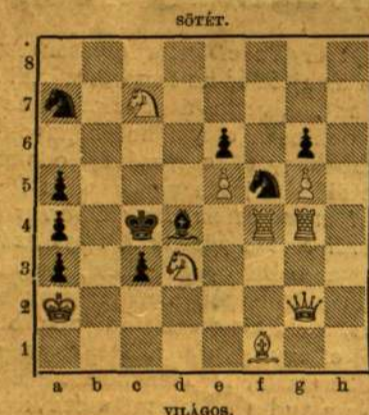
A díjazás után következő legjobb 5 feladvány dícséretben és egyenként 30 korona tiszteletdíjban részesül.

A nyertes pályaműveket a Vasárnapi Ujságnak van joga először közölni. Ugyancsak joga a Vasárnapi Ujságnak, hogy sakkrovatában a többi pályamű bármelyikét is felhasználhassa.

A Vasárnapi Ujság szerkesztősége.

SAKKJÁTÉK.

3149. számú feladvány Neukomm Gyulától, Budapest. (Illusz. London News 1920. febr. 7.)

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

A magyar szerző ezen alkotásának a legrégibb és legelőkelőbb angol lapok egyikében való közlése bizonyítja, hogy mennyire alaptalanok azok a hírek, hogy az entente művészi, sport stb. köréi a volt központi hatalmakat bojkottálják.

Szerkesztői üzenetek.

Hibaigazítás. Legutóbbi számunkban a 39. oldalon Bernáth Béla korelnök neve helyett sajtóhibából a Bernáth Géza név áll az egyik kép alatt.

KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 30-ik számában megjelent képtalány megfejtése: Romlásnak indult hajdan erős magyar.

Felelős szerkesztő: HOITSY PÁL.

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármege-utca 11. Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

is tudja, hogy a „Magnol” fertőtlenítő leghatásosabb, nem mérgező, hatásában többszörösen felülmúlja a szublimátot és karbólt. Gyártja: „Chinoín” gyógyszer- és vegyszertermékek gyára r.-t. Ujpest.

Ára 5 korona. Kapható minden gyógyszertárban!

1000 és 1000 nő és férfi dicséri a hajnövesztőt,

Botár-féle hajnövesztőt, mely megakadályozza a hajhullást és az őszülő hajnak visszaadja eredeti színet. Ára pontos használati utasítással 20 és 30 korona.

Botár-féle szeplőkrém az arcon levő szeplőt, foltot és pattanásokat legkisebbben eltünteti. Ára pontos használati utasítással 30 korona.

Botár-féle hajeltávolító eltünteti azonnal a szőrtünet a test bármely részén. Ára pontos használati utasítással 30 korona. Arcápolás és hajeltávolítás egész nap. Postai szétküldés a pénz előzetes beküldése mellett.

BOTÁR REGINA kozmetikai intézet Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. sz. I. emelet. Ugyelünk a pontos címre, mert kérésünkre sehol máshol nem kaphatók.

Pianinó fekete kiállítási darab, Rösler-féle keresztműros, mesés hangú, 30.000 koronáért eladó. WAGNER, József-körút 15.

Hirdetések felvételnek BLOCKNER I. hirdető-irodájában, Budapest, IV., Semmelweis-u. 4

A JÓ PAJTÁS BENEDEK ELEK GYERMEKUJSÁGA

két nagyobb elbeszéléssel indul az új esztendőben.

Az egyik: Róhkáné ömöltésága a forradalom alatt, a másik: A munka hőse. Amazt Benedek Elek, emezt Lampérth Géza írta. Szívet-lelket nemesítő történetek, mesék, versek, ismeretgazdagító olvasmányok valóságos kincsesháza a Jó Pajtás.

Rendes munkatársai: Abrányi Emil, Váradí Antal, Vargha Gyula, Lampérth Géza, Feleki Sándor, Kürthy Emil, Avar Gyula, Mihályffy né Eái Lenke, Berényi Lászlóné, Tábori Kornél, Csanády Sándor, Kozma Imre, Székely Nándor, Benedek János stb. Allandóan közöl a régi nagy magyar és idegen költőktől a gyermekifjúságnak való költeményeket.

A JÓ PAJTÁS-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki. Előfizetési ára negyedévre 10 korona. Egyes szám ára egy korona. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

VASÁRNAPI UJSÁG

6. SZÁM. 1920. (67. ÉVFOLYAM.) HOITSY PÁL BUDAPEST, MÁRCIUS HÓ 27.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármege-utca 11. Előfizetési ára: a január-márciusi évnegyedre 20 korona. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 3 korona. Külföldi előfizetésekhöz a postailag megállapított viteldíj is csatolandó.

Soós Károly honvédelem, Sokorópátkai Szabó István kizsardva, Bleyer Jakob nemzetiségi, Haller István kultusz, Dr. Benárd Ágost. közjólét, Nagyatádi Szabó István közlelemzés.

Ferdinándy Gyula igazságügy, Simonyi-Semadám Sándor miniszterelnök, Gróf Széchenyi Gyula, Rubinek Gyula földmívelésügy, Báró Korányi Frigyes pénzügy és kereskedelem. AZ ÚJ MAGYAR KORMÁNY TAGJAI ESKÜTÉTELÜK ELŐTT A MINISZTERELNÖKI ELFOGADÓTEREMBEN. — Jelfy Gyula felvétele. (Középpütt gróf Széchenyi Gyula főlovászmester, ki az eskütételnél mint zászlósúr szerepelt.)

KATICZABOGÁR

REGÉNY. — IRTA HAVAS ALISZ.

I.

Szóltanul ültek a gazdag berendezésű szobában. Egyéb nesz sem volt, mint a képesfolyóiratok lapjainak meg-megzörrenése, mikor valaki tovább forgatott egyben, vagy elvett vagy visszatett egyet a helyére. Nagy, vaskos könyvek egész halomban súlyosodtak a szép asztalterítőre, a szőnyegek tarka mintái, a falak értékes képei, az összevissza halmozott, sok egymástól eltérő izlésre valló divánpárna, minden élénk, változatos, meleg volt itt, a paraván, a déli növények, a sarokba állított szobor, a mindent megkésztető nagy tükör, minden a mi itt volt, szerepelt a versenyben: lekötni a figyelmet, szórakoztatni, megkönnyíteni a várakozást. Elfeledtetni a várakozásnak esetleges izgalma. Hányféle fantáziá, hány művészek és hány mesterembernek érzése és esze válik itt egy közös cél eszközevé, a nélkül, hogy valaha sejtették volna ezt a találkozást.

Csöngették. Hárman érkeztek. Egy finom arcú nő, a tizenöt éves leányával és öt éves kis fiával. Ő maga egészségesnek látszott, hogy melyik gyermeke beteg, nehéz volna megállapítani, mindkettő sápadt.

Gyönyörű gyermek, — mondta minden szem, mert minden szem a fiúcska felé fordult, akinek most fülébe sügött valamit a néni s ekkor kissé lehajtott fővel, szégyenlős mosollyal meghajolt a csendes emberek előtt. Szeretettel bólintott feléje mindenki, egy fekete ruhás nő lorgonnián keresztül vizsgálta s nem tudta levenni róla a szemét. Egyszerre megtelt a szoba ezzel a gyermekkel, a szőnyegek, falakon, függönyökön szétszórt figyelm mind feléje sietett, rajta pihent meg, így a dísz tárgyak szerepét ő vállalta el s minden csak keret volt s őt fogta körül, mert szépsége csupa öntudatlan melegség. És mert nem érezte meg, hogy középpont. Leültek, Kató és a kis öcsése egy széken húzódtak meg, Kató talált egy külföldi képes újságot bohókás gyermekalkakkal s azt mutatta, magyarázatokat sutogva hozzá. A gyermek sutogva kérdés-közdött s csak úgy leste a leány feleleit, de türelmesen hagyta, hogy testvére forgassa a lapokat, semmi sülődés sem volt köztük.

Valaki megszólalt: — Ma megint sokára jön a tanár úr.

Valaki válaszolt: — Mindig így van ez, nagyon elfoglalt.

— Ki a beteg? — kérdezte Csillánétól a szomszédnője.

— A fiúcskám gyöngé mostanában, de remélem, nincs komolyabb baja, — felelt az asszony s még néhány halk szót váltottak.

Az idő telt. Az emberek szempillájára fáradtság neheztelt. Hat óra és többen itt vannak négy óta. Bár még mindig jól esett a csendes, mosolygó gyermek jelenléte, de már megszokták, s az unalomig ismerték már a szobának minden zugát. Annak a férfinak volt legjobb dolga, aki senkivel sem tördöve, egészen elmerülve olvasta azt a könyvet, melyet magával hozott. Ő nem igen tudhatja, hogy itt van és vár. Mellette fehérhajú, hozzá hasonlító anyja annál inkább unatkozik s figyelme gyakran visszavisszatér a fiúcskához és ilyenkor mosolyog. Mosolya kedves és kedvességéből a fiatal leánynak is jut, a ki olyan fáradhatatlanul foglalkozik testvérvéle. Mikor a két piciz kéz simogatón tapad a leányarczra s gyöngéden húzza le magához Kató fejét, hogy fülébe süghasson valamit, akkor az öreg-asszony és a gyermekeleány összemosolyog.

A férfi, úgy látszik, végére ért könyvének, becsukja és feláll.

— Lemelegyek, sétálok egyet, aztán visszajövök érte, — szól halkán anyjához.

— Mehetsz egész bátran, sokára szabadulok innen, — felel a matróna.

A férfi kimegy. Csönd. Kató és Vili is elfáradtak már, hallgatnak, Vili fejét oda-hajítja Kató vállához, keze a szék rojtjaival játszik, tekintete a tükörre szegődik, csodálkozóan, hogy a fényes lap mögött még annyi hely van, ugyanilyen szoba, ilyen emberek és ők is ott vannak. A tükör mindig érdekelte, de ilyen nagyot még sohse látott.

Valaki sóhajtat.

Valaki megszólalt: — Félnyolc van már.

Mozgolódás támad kívül. Az inas benéz.

— Itthon van? — kérdik tőle többen is fojtott hangon.

— Itthon. Most ebédel s azonnal fogad. Megkönnyebbülnek.

— Csodálatos élet, — szól meg a lorgonos nő. — Egyedül, hiszen aglegény, a javakora már elmúlt, pénze garmadában, fáradt és pihenésről szó sem lehet. Ilyenkor ebédel, tizig rendel, akkorára holt kimerült lehet és holnap reggel kezdődik újra. És ha reggel nem volna kedve elmenni, hát muszáj, a tervezett operációk nem halaszthatók.

— Ja, ilyen a híres orvos élete, — felel valaki. — Pedig csak ritkán akadhat már olyan eset, mely érdeklí. Annnyit látott... Hirtelen elhallgatnak, mert a rendelészoba ajtózárában megfordul a kulcs. Az orvos meghajol, fáradtan mosolyog, valaki, a ki már négy órákor itt volt, bevonul. Szótöredékek hangzanak ki a szobából.

A fehérhajú öreg asszony magához hívja a kis fiút és halkán cseveg, játszadozik vele. Majd fölterdelte éleiben és szemébe néz.

— Nem csokolnál meg? — kérdi tőle.

Vili kissé lehajítja fejét, szégyenlős mosoly a szemébe, aztán öntudatlanul áthatva az öreg néni megnyerő egyéniségétől, átkarolja a nyakát és vállára hajítja fáradt, aranyhajú fejét. Az öreg nő meghatva ettől az odaadó modorlattól, gyöngéden megcsókolja a leányos kis arcot. A gyermek megmarad abban a helyzetben, nem mozdítja fejét, bár a szeme már az öreg nő háta mögött álló tükörben kutatja azt a furcsa, fényes szobát, mely van is, nincs is, melyben ő maga is benne van, pedig nincs ott, mert itt van. Az öreg nő és kis gyermek enyélését mosolygva nézte végig a férfi, ki ép visszaérkezett sétájáról s anyja mellé állott. Most ő is megfogja a szőke fejet.

— Az ott a doktor bácsi? — kérdi a gyermek a férfi tükörképére mutatva.

— Nem, az én vagyok, — szól a fiatal-ember.

Vili visszafordítja fejét és föltekint rá.

— Miért? Te nem vagy a doktor bácsi? — Nem, világeért sem.

— Akkor... inkább szeretlek, — szól tündöve a gyermek.

Derülten fordulnak feléje a várakozók.

— Aranyos apróság, — súgja az anyja fiának. — Ugyan csöppet sem fiús, én nem tudom, olyan... olyan, mint egy álom.

— Mint egy derüs, meleg álom, — súgja vissza a fia.

— Mostanában az „inkább” a felkapott szava, — szól Csilláné.

Az öreg nőre kerül a sor. Mikor kijön, szeretettel búcsúzik a fiúcskától, rokonszoros mosollyal hajtatja Csilláné és Kató felé. A fia meghajlik s ekkor egy rövid pillanatra találkozik tekintete a Katóéval... Most rájuk kerül a sor. Az orvos kérdez,

szó nélkül hallgatja meg az anyát, megvizsgálja a gyermeket, aztán kéri Katót, hogy vigye ki.

— Nos? Nos? — kérdik érdeklődve a még hátralevők.

— Még nem tudom, — felel Kató s apja elé siet, a ki ép belép. A fiúcska megelőzi s átélve apja térdét, fölneéz rá.

— Már vártalak, api.

A férfi lehajol s magasba emeli a fiát.

— Azt hittem, már nem is akartok visszajönni hozzám, azt hittem, megszöktetek, te kis ember. Borzasztó sokáig tart ez. Evett valamit?

— Süteményt, a mit magunkkal hoztunk, — felel Kató.

Nyílik az ajtó és most hiába csacsog a gyermek, apa és leánya szeme egyformán szegődik az ajtóra. Előbb az orvost látják, a mint ajtó nyit, lesütött szemmel, mintha félne fölneézni. Aztán az anyja... Jaj!... Ez nem az ő arca! Dúlt, sápadt, hirtelen megöregedett, könnyek folynak végig rajta és ő sem mer fölneézni... Alig tud lépni, az ura leülte. Az orvos már be is csukta az ajtót a következő vendége mögött, sietett. Nem kívánta megismételni azt, a mit az anyának mondott, — mert mondanja kellett.

Es se az apa, se a leány nem mernek kérdezni. Az asszony föláll és gépiesen indul kifelé, az apa kézenfogja a fáradt fiúcskát.

II.

A nappali szobák tátongtak az ürességtől, kirepültek a madarak. A leányok mindnyájan az udvaron és a kertben ültek, sétáltak, a nagy gesztenyefa alatt Paulovics Póli mondta a természetrajz-leckéket s a többi tizenyolc hallgatta. Csak tizenyolc, a tizenkilencedik a kert legrejtettebb zugait bujta, bár már kékeszürke homályba borult a májusi alkonyat. Kató volt ez, valamelyik társának téli nagykendőjébe burkolva. Még így is didergett, pedig a többiek könnyű batisztaban jártak.

Póli befejezte a lecke-mondást, mind felálltak a padról, pad karjáról, — ki hol talált helyet, készültek szétoszlani, hogy sétálva ismételjék el a hallottakat. Zsuzsa haladt el mellettük Jolival. Berta utána nézett. Hol van Kata? — kérdezte Lenkétől. — A kertben. Egyedül akar maradni mindenáron — és fázik. Talán beteg. — Szegényke, — szól az egyik társ — nagyon bántja őt, hogy megintették.

— Hiszen csak szóbeli intés, — felelt Blanka, nekem is volt részem benne, de nem sokat bánom.

— Hát bizony nem jól felelt a népvándorlásból, nem csoda, hogy megintették, de az már túlzás, hogy internatusi magaviselethől is. Azért a Zsuzsa-féle születésnapért! — Annak az Ida néniének is akkor kellett kidugni az orrát hajnalban. Máskor bezzeg tovább alszik. Az a pár nefejejt, meg zöld-ség a kertből, nem a világ, — beszélt valaki.

— Hisz őt nem ezért, ez csak Blanka bűne volt. Bár ő találta ki és rendezte a meglepetést, de Blanka tépte a virágokat. Hanem azért, hogy imád. Ebbe belehalt volna Ida néni, ha be nem árulja. — Persze, ha őt imádnák — zúgolódott egy hang.

— Azt mondják, az természetellenes, az betegség, ha leány leányt annyira szeret — szól titokzatosan valaki, a ki eddig figyelmesen hallgatott.

— Persze, majd így fogják elmulasztani, ha fölfújják a dolgot — gúnyolódott Berta. Így csak furcsábbá teszik az egészséget, maga

a „kanári tar” rontja el, inkább ne venné észre és ne tiltaná el a kicsiket a nagyoktól. Aztán a IV. évesek is úgy imádatják magukat, ti szegény csacsik meg hagyjátok, hogy elcsavarják a fejeteiket. Jövőre persze mindnyájan egy-egy néniért vagy tanárért fogtok örjöngeni, az osztály fele már úgy is ebbe' szenved.

— No, ha közülünk fognak valakit imádni, kezdte Lenke, — hát másképp kell viselkedni.

— Mindjárt szeptemberben letegezzük az I. éveseket, folytatta Póli és úgy bánunk velük, mint kicsit fiatalabb barátokkal.

— Remélem, hogy a mi osztályunk csakugyan véget vet majd ennek a bolondságnak, mely azelőtt még jobban dúlt. A II. évesek mesélik, hogy ők beleszurkálták a karjukba ideáljuk nevét és egyáltalában még jobban örjöngtek, mint a mieink. Aztán, ha Ida néni észrevette, mindig tudta, hogyan mérgesítse el szidásokkal és intő-ekkel. Hanem azért Katót okosabbnak hittem, csakiság, hogy ennyira bánkódik. Ő sokkal jobb tanulónak indult, azért intik mindjárt az első feltűnéseben gyenge feleleténél.

— Igen, ő nagyon jó tanuló lenne, kapott a szón Lenke, ha Zsuzsa miatt el nem hanyagolná a leckéket és mesélte, hogy eddig minden iskolában a legjobb tanuló volt, nem csoda, ha ez úgy a szívére veszi.

— Ej, hisz erről nem is kell tudni odahaza, vigasztalódott Blanka, mi az a szöbeli intő?

— Most megint nem hallotta a leckét, aggódott Lenke, megkeresem és elmondom neki.

— Veled megyek, — csatlakozott Berta. Meg is találták a kert végében, illatos bokrok közt. Egyedül ült a padon, kendőjét szorosan összefogva és maga elé nézett.

Berta és Lenke csöndesen leültek melléje és ők is maguk elé néztek. Kató nem szólalt meg.

— Te bolond! — fordult feléje végre Berta, vállára ütve. — Csak nem fogod e miatt a butaság miatt kinozni magad, hiszen csak a hiúságot sértheti. Egy intő nem a világ...

— Ha csak az volna... mondta halkán, panaszosan Kató.

— Hát még mi bánt? Talán Zsuzsával volt valami? — kérdezte csodálkozva Lenke.

— Nem. Hanem... oly rossz arról beszélni, a mi fáj. A min nem lehet segíteni... De elmondom nektek... Csak arra kérek, ne adjátok tovább... Nem akarom, hogy kérdezzenek, nem akarom, hogy száznakozva nézzenek rám s minden pillantással erőfeszítjen... erről a borzasztó... változhatatlanról. Tudjátok, hogy itt voltak az anyémek. Azért hogy orvoshoz vigyűk Vili-két... Azt hittük, gyöngé. És azt mondta az orvos, hogy... nem lehet rajta segíteni... Egy két év múlva... vagy legfőbb tiz éves koráig... húzza... Vilike! — És zokogva borult a pad támlájára.

— Ah, az orvosok sokszor tévednek, — szól Berta. Lenke sirt.

Kató fölemelte a fejét. — Még élni fog egy ideig... De mi már minden mosolyában, minden mozdulatában látjuk: hiába! nem lehet segíteni, változtatni.

— A mig él, mit vesztél el a reményt? Mindent elkövetek... Másik orvoshoz viszitek, — beszélt Berta.

— Apa elvitte másikhoz... hiába... az is azt mondta. Még él... de nekünk már csak egy álom... drága álom.

De hát mi baja?

— Szívbj. És nem lehet segíteni. Milyen tehetetlen az ember. Megőrjít ez a tehetetlenség!

Lenke ijedten nézett fel erre a heves ki-törésre. Könnyei potyogtak.

Vacsorához csöngették. Berta fölállt. — Gyereünk! — mondta határozottan. Karon fogták Katót, ki erősen, gyorsan törölte a könnyeit, de a hányat letörölt, éppen anyi csordult ki ujonnan. Berta előre ment és meghagyta a leányoknak, hogy ne vegyék észre Kató bánatát, mert azzal csak beleszeccselik. A IV. évesek közül egy-egy megkérdezte, hogy mi baja, de ő vonagló ajak-

A MINISZTEREK ESKÜTÉTELÉRE A VÁRBA ÉRKEZŐ KORMÁNYZÓ ELÉ KIRENDALT DISZSZÁZAD A VÁRPALOTA UDVARÁN.

kal azt felelte: semmi! A III. éves lezu is hozzácsatolt: Báj van Zsuzsával?

Kató mosolygóni igyekezett: Nincsen semmi. — Zsuzsával nem találkozott.

Amint vége volt a vacsorának, Lenke vele maradt.

— Nem méss májusi ájtatosságra?

— Megyek, Kató, de szeretném, ha te is jönnél. Ha nem is vagy katolikus, hiszen más-kor is voltál és hidd el Kató, ha buzgógn kéred a jó Istent, oh ne mondd, hogy nem lehet segíteni, mert ő Mindenható!

— Tudom, Lenke. De az orvosok is tudják, mit beszélnek, bizonyára nem ok nélkül veszi el az Istent, bizonyosan így jobb neki, így kell lennie. De akkor az is hozzá tartozik, annak is így kell lennie, hogy én... hogy én nem élem túl.

Lenke hozzásimult. — Ne beszélj így Kató, ez bűn.

— De igen, Lenke, most, mióta beszélni kezdtél, már nem tudom magamba fojtani. El kell mondanom... De úgy-e, ha te meg- esküszöl valamire, nem szeged meg?

— Soha! — felelt Lenke gyorsan, szilárdan. Ekkor már a kertbe értek. Kató megállt.

— Én nem tudom elviselni ezt a titkot. Segíts nekem! De esküdj meg, hogy senki- nek se szóval, se jellel, semmivel el nem árulod, a mit mondok.

— Isten engem úgy segítjen!

— Lenke! Tudod, hogy elhagyatottnak éreztem magam addig, a mig nem jött a kis öcsém. Tudsz mindent, hogy ki ő nekem. Az életem célja... neki akartam élni... én akartam felnevelni... boldogságra. Nem tudom elviselni az ő haldoklását, nem tudok... nem bírom... Én meghalok... Hamarosan... A milyen hamar csak lehet!

— Kató! Mit akarsz?

— Meghalok, ha nem megy magától... — Ne mondd ki azt a szót! Jaj! Hát én nem gondoltam erre...

— Ne szólj senkinek — kérlelte félig-meddig megbánva, hogy ennyit mondott.

— Megesküdtem, — felelt fejét lehajtva Lenke. — Megesküdtem... Erős szemrehányás rezgett a hangjában, Kató érezte.

— Most jöjj velem a májusi ájtatosságra, — mondta aztán szinte parancsolóan.

Kató pedig abban a bűntudatban, hogy lelki harcába sodorta a társát, nem tudott ellenszegülni, ment a IV. éves nappaliba, a hova most szabad volt belépniük. Már együtt találtak ott az összes katolikus bennlakókat s az I. évesek közül néhány más vallás- sut is, kikhez Kató csöndesen csatlakozott. Lenke ott maradt mellette.

Felhőmály volt s a felhőmályból kihé- rült az asztalból és lepedőkből rögtönzött oltár, több vázában sok virág volt rajta,

melyek május illatával töltötték meg a ká- polnává alakult termet, melyben a székeket félrerakták. A két nagy templomi gyertya lobogva égett, s különös árnyak vetődtek a falra. Hold Erna, a karcsú, magas IV. éves térdelt az oltár előtt, mindenki természet- nek tartotta, hogy ő, mert ő „imádtá” leg- kitartóbban a hitoktató tiszteletűt. Hozzá legközelebb az osztálytársai álltak, ültek, térdeltek, aztán távolabb és távolabb a III., II., I. évesek. Az oltár szomszédságában Joli ült és a mellette térdelő Zsuzsa Joli ölébe haj- totta fejét.

És a térdelő Hold Erna jeladására Mária- énekbe kezdtek. Szép volt a dal, szép volt ez így a felsőbb parancs és felsőbb hatóság jelenléte nélkül.

Kató odahúzódott, hog leghetősebb volt az árnyék, fejét egy szekrényhez támasztotta és Zsuzsát nézte.

— Isten veled, különös leány, gondolta, — szeretlek, de ez a szeretet nem ad olyan tar- talmat az életnek, hogy érdemes volna. És ti, szegény jó szüelim, nem tettétek sem- mit, miért kell így szenvednetek? Talán csak azért, mert éltek... Így jár mindenki, a ki életben marad. Szeret, hogy szenved- hessen. Ha van másvilág, meg fogok lakolni azért, a mit ellenetek véték, de én nem bi- rom... Nem bírom végigélni ezt Vilikével és... túlélni őt. Szegény anyja, szegény apa, kicsoda esztendőtök lesz ez az idej!...

(Folytatása következik.)

ÖNARCZKÉP.

Csak egy kinyújtott, árva kéz, tenyer, a mely üresen ásit. A fátyolos szem ködbe vész, de nem néz szembe vele másik; és tétován a tiz köröm, a mely a semmiben kapargat, ó, hol vagy, drága kircs, öröm, előlük mély főnyen takarhat: két láb, mely rossz ütemre lép. a percz elé lassan kalimpál és egyre hozná közelébb, mi egyre távolabbról int már; két makrancos, kemény ajak, a mely kopárzan zárul össze és nem bezzék lágy hajak, hogy harmatával kejj fűrösse; a fül csigája csak kereng és önnön ütvesztöbe téved, feszket rakott belé a csend, míg tűnnek hangtalan az évek.

Egy pusztá falra irtam ezt és arra túl halottak élnek és egyre több a sírkereszt és egyszer majd idáig érnek.

Szegedi István.

A MENET A GELLÉRT-SZÁLÓ ELÉ VONUL.

TÜNETEK ÉS TÜNŐDÉSEK.

Erzbergert, Németország pénzügyminiszterét azzal vádolták meg, hogy hivatalos hatalmával visszaélve szerez magának hasznot. A miniszter törvény elé idézte a vádlót, s a saját védelmét azzal a kijelentéssel fejezte be, hogy szegényebb lesz, mikor hivatalát odahagyja, mint akkor volt, mikor e hivatalt elfoglalta.

Férhasan szép és büszke szavak. Bár minden miniszter el merné azokat mondani.

Nálunk is volt eset, hogy hasonló rágalommal illették a pénzügyminisztert. Azt írták róla, hogy a középületek számára vett téglából építeti a saját házát, s reá is alkalmazták a mondást, a mit az ő társával szemben használtak, hogy nem szabad a miniszternek azalatt gazdagodnia, mialatt az ország szegényedik.

Az a miniszterünk a legtisztább kezű emberek egyike volt, s halálakor annyi vagyon sem maradt utána, a mennyit az ő jövedelme és igen szerény életmódja mellett meg kellett volna takarítania. Lángoló szeretettel ragaszkodott a hazájához, korának egyik legnagyobb — sőt talán a legislegnagyobb — elméje volt, s elmaradt a közélet teréről a rágalmozók.

Kerkapoly Károlyról esik a szó.

Eötvös Károly megírta Kerkapolyról, hogy elmondta egyszer kis vagyonának keletkezési módját, — e sorok írója előtt. Tényleg elmondta részletesen. Előadása szerint tizenny ezer forintnyi vagyon maradt reá az atyja után, s ezt pénzre tette, mikor Pápan tanárrá választották. Akkor tanakodott, hogy a tőkéje jövedelméből éljen-e, s a fizetését tegye-e félre, vagy pedig megfordítva eszelekedjék. Úgy határozott, hogy a tőke hozadé-

kából fog élni — melyet gazdálkodásba fektetett, s a fizetését berakja a takaréka, s azzal indokolta meg ezt az elhatározást, hogy így valamivel többet takaríthat meg, s független lesz a hivatalától, miután nem abból él. Ily rendszer mellett 1867-ig negyvenhét ezer forintra gyűlt fel a vagyona, s pénzre tette az egészet, mikor képviselővé választották. Azontúl is hasonló gazdasági elv szerint élt. Elköltötte a tőkéje mindenkor jövedelmét, ellenben tőkésítette a képviselői napidijait, az államtitkári, később — miniszteri fizetését, valamint azt a jövedelmét, melyet mint egyetemi tanár élvezett.

Jótekonny célra hagyta egész vagyonát, s halálakor nem maradt utána annyi, mint a mennyinek ily gazdálkodás mellett össze kellett volna gyűlnie.

S ennek az embernek csaknem szemébe mondták, hogy lopott.

Kerkapoly kortársai között ketten voltak, a kiknek elméje nagyságra nézve az övével vetekedett. Az egyik Szilágyi Dezső, a másik Kovács József, az orvosi egyetem sebészeti professzora. Őket hármukat felül nem múlta senki. Kovács logikája volt a legelősebb, oly hajszálfinom dolgozott, mint a műtökés, mellyel e tudós tanár az operációkat végezte. Szilágyi Dezső mint dialektikus volt nagyobb; a felmerült kérdéseket több oldalról tudta megvilágítani, s a részletek összefüggését világosabban tudta megvilágítani. De mindkettőjüknél összefoglalóbb tehetség volt Kerkapoly, az okok legmélyebb gyökeréig hatolt le s az emberi gondolkodás nagy problémáit a leglátványosabb szisztemában ő fogta fel hármuk közül.

Logikájának abszolút megbízhatósága felől hadd mondjunk el egy kicsiséget.

Tcheng-Ki-Tong kínai ezredes, a ki hosszú évek során át élt Párisban, egy könyvet adott ki 1894-ben «Les chinois peints par eux-mêmes» cím alatt. E könyvben különféle ráfogások ellen védelmezi honfitársait. Elmondja többek között azt, hogy náluk minden városban a legmagasabb hivatalnok háza előtt egy kis harang van felállítva, a melyet megkondíthat minden panaszos s a hivatalnok köteles előjönni, hogy igazságot tegyen. Az európaiak e miatt kinevetnek minket — mondja a kínai szerző — mert azt hiszik, hogy így hivatalnokainknak éjjeli pihenése sem nyugodt; mert hát az európaiak nem tudják, hogy az ok nélkül panaszkodót azután megpálczázzák.

Mikor ezt a könyvet olvastuk, eszünkbe jutott, hogy Kerkapoly már ezt rég megírta — a pálczással együtt — egy történelmi munkájában, melyet az ötvenes években bocsátott közre. Megkérdeztük tőle, honnan tudhatta ő, a mit Tcheng-Ki-Tong szerint egész Európa nem tud. Egyszerű a dolog, válaszolta; a logika diktálta így. A ki ok nélkül molesztálja a magasabb hivatalnokot, azt meg kell hogy büntessék mindenütt, mert különben senki sem vágyik hivatalra s felborul minden benső rend.

És ez a nagyleméjű férfi nemcsak a pénz csábításaival szemben tudott lenni teljesen hozzáférhetetlen, hanem — a mi a legritkább dolgok egyike, — a hír és dicsőségből is lemondott arról a részről, a mely jogosan illette volna őt. Ennek is láttuk egy szép példáját. A képviselőház valamely törvényjavaslat felett tanácskozott. A javaslatnak egy nagy fogyatkozása volt, a mely senkinek sem tűnt fel, csak neki, a ki akkor régen nem volt már képviselő. Elmondta aggodalmait ebéd közben e sorok írójának, s jelezte azt is, hogy a törvényjavaslatot miként kellene módosítani, hogy teljesen megfelelő legyen. Másnap csodákozással hallgattuk aztán Szilágyi Dezső szájából a képviselőházban mindazokat, a miket előtte való napon Kerkapoly mondott. Szilágyi felszólalásának óriási volt a sikere, s a képviselőház egyhangulag fogadta el a módosítást. Elmondtuk ezt még aznap Kerkapolynek. Nagyon örült neki s megjegyezte, hogy ő beszélt rá Szilágyit a felszólalásra. Erre elmondtuk azt is, hogy Szilágyi egy szóval sem említette ám az ő nevét, s úgy adta elő az egészet, mintha a saját gondolata lenne. Kerkapoly egy szelíd mosoly kíséretében a következő gyönyörű nyilatkozatot tette:

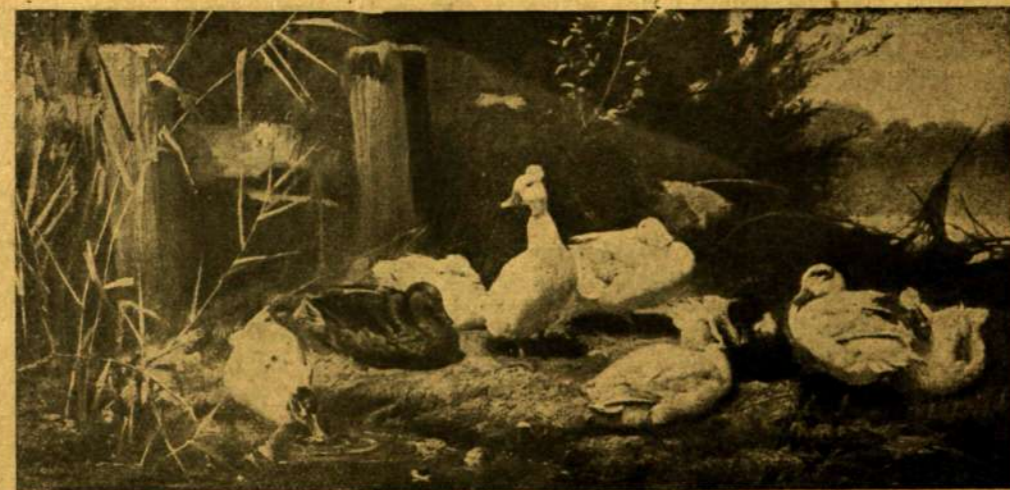
— Én csak hálás vagyok Szilágyinak. Aból nincs a nemzetnek haszna, ha megtudja, hogy a gondolat az én fejemben fogamzott meg. Ez tehát nem fontos. De fontos az, hogy a törvényjavaslatot a nemzet érdekében megjavították. Ez pedig Szilágyi érdeme.

Igy gondolkodott az a férfi, a kit királgalmaztak a közéletből az ellenségei, életének abban a korszakában, a mikor még sokat használhatott volna hazájának.

Vastagh Géza hagyatéki kiállítása a Műcsarnokban.

A Műcsarnok összes termeit megtölti Vastagh Géza hagyatéki kiállítása, mely több mint 1300 kiállított tárgyat foglal magában és így szinte pártját ritkítja az eddigi efféle kiállítások között anyaga óriási kiterjedésénél fogva. A kiállított képek és rajzok a művész fejlődésének összes korszakait felölelik és eképen szemléltetve teszik azt a nagy veszteséget, a mely képzőművészetünket Vastagh Géza elhalálásával érte.

A művész 1866 szeptember 7-án született Kolozsváron. Középiskoláit Budapesten a piaristák gimnáziumában végezte s már gimnáziumi tanulmányai alatt szorgalmasan rajzolgatott. Edesatyja Vastagh György, a kiváló arcképfestő korán felismerte fia tehetségét és a művészpályára szánta őt. Tanulni 1886-ban először Hollósi Simonhoz

KACSÁK.

BÉKÉS CSALÁD.

küldte Münchenbe, a hol aztán később az akadémiát látogatta. Itt G. Hackl volt a mestere. A nyilvánosság előtt akadémiai kiképzését előt is szerepelt, már az 1885-i kiállításon is feltűnést keltek művei. 1889-ben a „Figyelő oroszlánok” című művével a Ráth-díjat nyerte el, 1895-ben a „Ki a legény a csárdában” című kompozíciójával az állami nagy aranyérmert. 1898-ban részben munkássága elismerésül, részben, hogy magát tovább képezhesse, tetemes összegű állami segílyt kapott, melynek segítségével több hónapra terjedő tanulmányokat tett Algirban, Tuniszban, onnan gazdag tanulmányanyagot tért haza, a melynek jelentékeny része e kiállításon is látható.

Hazai kiállításainkon s úgyszintén a külföldön is sűrűn szerepelt. Műveit nemcsak nálunk, hanem külföldön is nagyon

BIKA.

OROSZLÁNOK.

A KÜLDÖTTSEG A NEMZETI MÚZEUM LÉPCSŐJÉN GYÜLEKEZIK.

A KÜLDÖTTSEG NŐ TAGJAI.

A KECSKEMÉTI HÓDOLÓ KÜLDÖTTSEG A KORMÁNYZÓNÁL MEGVÁLASZTÁSA ALKALMÁBÓL.

VASTAGH GÉZA MŰVEIBŐL.

Legjobb dolgait a kilenczvenes években alkotta meg, ebből az időből való e kiállítás két legjobb darabja is, a verekedő bikákat ábrázoló régebbi képe és a sás között heverő királytigri. Ebben az időben még a müncheni iskolára emlékeztető szürkés és sápadtbarnás színskálát használta, a melynek előnyeit sokkal harmónikusabban és gazdagabban tudta kiaknázni, mint a későbbi, a színben sokkal gazdagabbat.

Vastaghnál is az első benyomásokat megőrző vázlatok, sőt a tanulmányok is jóval frissebbek és értékesebbek a teljesen befejezett képeknél. Sokkal közvetlenebbül adják a művész szenvedélyes szeretetét az állatvilág iránt, mint a kész kompozíciók.

Vastag nemcsak az állatvilág élesszemű megfigyelője volt, hanem erős érzéke és tehetsége volt a tájkép iránt is, a miről e kiállítás igen sok tanulmányról tanuskodik, Algiri útjáról igen vonzó tájképvázlatokat hozott magával, a melyeket aztán szorgalmasan használt fel oroszlános kompozícióinak háttéréül. A benne szunnyadó tájképfestő hajlandóságok később is néha felébredtek benne, így e század elején a felvidékről és különösen a Magas Tátra lejtőiről oly sikerült pasztelleket hozott magával, a melyek mint tájképfestőt is méltán elismeréshez juttathatják.

Működésének legjava részével a nyolczvanas-kilenczvenes évek festői gardájához számítható, a melyben mint állatfestő szinte egyedülálló szerepet töltött be képzőművészetünkben nemcsak munkássága óriási terjedelménél fogva, hanem annak művészi értékével is.

A VADEMBER.

Elbeszélés. — Irta Bárány István.

— Lajos!... Lajos! merre kóborogsz már megint, hej?! — hahó! hahó!...

A visszhang hosszasan elnyújtva ismételte: hó!! Kisvártatva a víz tulsó partjáról morogult át valami dörmögés: — mi az? jövök...

Az erdőközi lapos széles medenczénének a szélén megjelent egy ember, a ki a bozótosból csörtetett elő.

— Gyere csak, vezesd ezt az urat a Kőrös-dombra; tudod, a hol a snyeffek járnak.

Az ember ott a tulsó parton feltúrta a gatyáját félzombig és szó nélkül elindult felénk a vizen keresztül. — Nagy nyurga legény volt; úgy lépdelt a sekélyes vízben, mint a gólya.

Az erdész, a ki velem volt, halkan mondta: tessék magát rábizni bátran; tud ez itt minden zugot; az egész életét idekint tölti; csak nem kell tőle sokat kérdezősködni, mert azt nem szereti. Igazi vadember. Adjon neki egy szivart szó nélkül. A többi ő majd a legjobban elintézi. Öröme lesz benne.

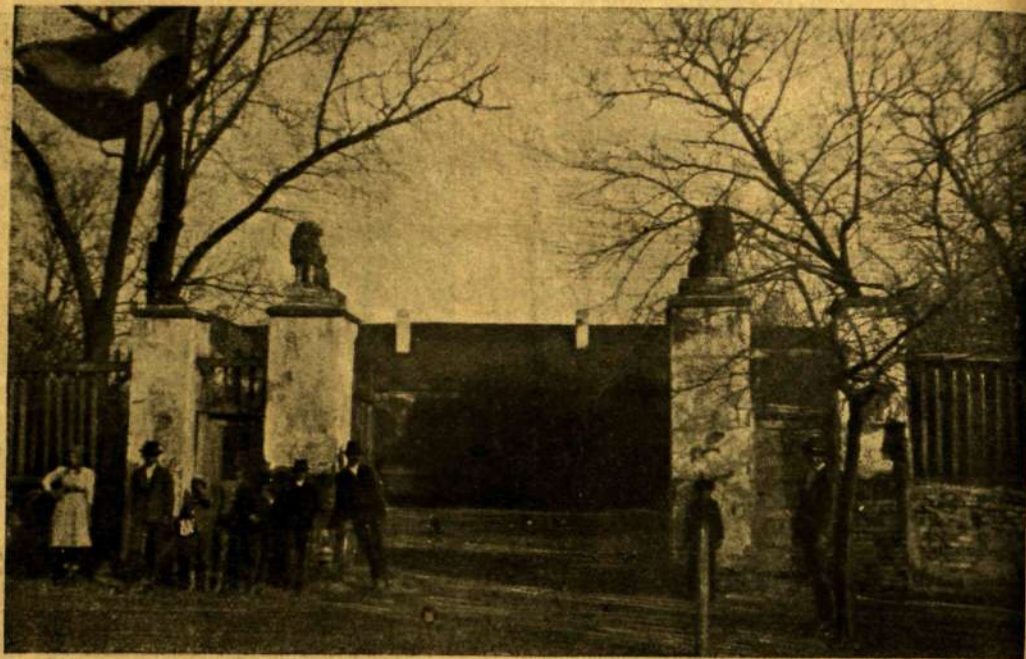
Lajos e közben átlátozott az ötvenlépésnyi szélességű kis tavon, a mely hosszú ágyában terült el a két erdőrészt közt. Mindjárt nyúlt is a puskám után, hogy ő viszi. Nem adtam oda. — A puskának a vadász vállán a helye, mondtam és már nyujtottam is a szivart.

Az erdész elköszönt. — Bocsánat, mondtam, nekem még dolgom van a szénégetőknél; hűzés után találkozzunk a vadórtanyán. Lajos, megértetted?

Az ember bólintott. Azután sarkon fordult és indult. Én szó nélkül utána.

Már alkonyodott és az erdő esti hangjai kezdtek megszólalni. A rigók tavaszi dalokat pengettek; egy magas nyárfán sármány cszirregett; szürke varjak károgtak át egymásnak a fák fölött; egy pár vadruca hápogva üzte a harmadikat; két gácsér tokazkodott a siető tojó nyomán a szellős levegőben. Valahol, jó messzire innen, baköz böfentett.

Lajos rátért egy keskeny ösvényre és kacskaringósan haladt előttem. Csudálatos nesztelenséggel bűjt át a bokrok közt. Úgy szedte a lábát, hogy alig bírtam követni. Közben le-lehajolt és felkapott valamit; de mindjárt tovább ment. Annyit kapkodott,

A BEJÁRAT.

A KURIA ELŐRÉSZE.

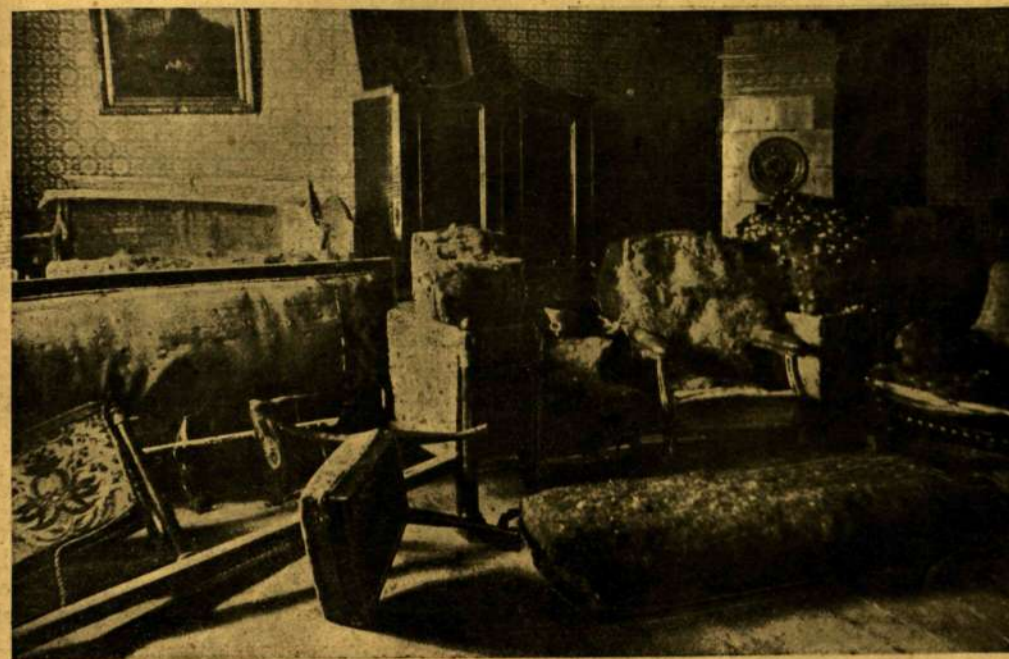

A KURIA KERTRE NÉZŐ RÉSE.

A KENDERESI HORTHY-KURIA A ROMÁN MEGSZÁLLÁS UTÁN. — Jelfy Gyula felvételei.

hogy már kíváncsi voltam, hogy mit csinál, de kérdezni nem mertem. Megmondta az erdész; hogy ne kérdezzem. Jó félórát röhögtem így az erdőt, a mikor végre kibukkantunk egy nyitabb hajlatra, a melynek a szélén kis emelkedés púposodott. Itt kezdődött a magas vágás, buja sűrűs-

gekkel, a melyek valóságos dsungellé szövdöttek. Lajos a „domb” előtt megállott és felém tartotta az öklét. Akkor láttam, hogy egy csomó ibolyát szorongat. Azt kapkodta úgy össze szálanként s most nekem kínálta. Bólintottam; elvettem, — megszagoltam. Felséges illata volt. Mohón szívtam ma-

A GYERMEKSZOB, A HOL A ROMÁNOK ÁLTAL ÖSSZETÖRT ÉS TÉPETT BUTOROK VANNAK ELHELYEZVE.

A LEÁNYSZOBA.

AZ EBÉDLŐ.

A KENDERESI HORTHY-KURIA A ROMÁN MEGSZÁLLÁS UTÁN. — Jelfy Gyula felvételei.

gamba a legremekebb erdei parfümöt. Lajos komor arczán mintha a megelégedés gyöngé árnyalata lett volna.

Felvezetett a dombra; közé állított két embermagasságú bokornak, ő maga pedig lefeküdt a lábához, mint a vizslám szokta. Körülnéztem. Csakugyan szép hely volt.

Az isten is erdei szalonkák számára teremtette. Ha itt nincs, akkor sehol sincs. Itt meg kell fordulnia minden erre húzó sneffnek. A dombnak nevezett kis emelkedésről messzire elláthatam; az előttem terülő kép nagyon hangulatos volt. Ha semmi egyébért, már ezért is érdemes volt ma idejönnöm.

A márcziusi erdő barnaságába már belevegült a korai rügyezés halványzöldje; az ég elhomályosodó kéksége összefolyt nyugaton a naplementekor támadó sárgászöld színárnyalatokkal... Az erdő egyre sőhajtott, lélekzett; úgy pihegett, mintha hevesen vert volna a szive.

Vártam a tavasz ritka vándorait, az erdei szalonkákat, a melyek rövid pár heti átvonulásuk évadján szoktak itt jelentkezni s azután megint eltűnnek őszig. Akkor megjelennek újra; de egészen mások, mint tavaszszal, a mikor a szerelem vágya üzi-hajtja őket, és kiki párt keresve, vagy máris párosan szálldos végig a szürkületi égbolton; onnan küldözi szét különös bizarr jeladását, a melynek cszirpegő-karrogó hangja olyan kedves zene a vadász-fülnek. Az enyhe tavaszi est titkosságában az övék az utolsó szó a szárnyasok között. A mikor már az utolsó rigó is elhallgat, a mikor a galyak közt bujkáló szellő sugdosásán kívül nincs más nesz, akkor indulnak, akkor kapnak fel surrogó galambszárnyszerű csattogással a magasba, s akkor szólalnak meg. Hangjuk messzire elhallatszik. Előre jelzik jöttöket. Megjelennek az elszürkült ürességben odafent és hol suhanva, hol lomha andalgással mérik végig az erdőt, hivatgatva egymást. — Ilyenkor, mondom, egészen mások, mint ősszel, a mikor némán húznak és szinte villanva sietnek a hűvös október barátságatlan esti és hajnali szürkülete idején.

Halk pissenésre lettem figyelmes. Lajos kinyújtotta hosszú karját és kelet felé mutatott. Kisvártatva én is meghallottam a húzó szalonkát, a mint belecirpegte a nász dalát az erdő csöndjébe.

— Milyen füle van ennek a ficzkónak, gondoltam, — és mohón forgattam a fejemet a várva várt hang irányába, a mikor hirtelen, közvetlen közelségemben szólalt meg egy szalonka: „czpsz! czpsz!...” Vissza fordultam. Semmit sem láttam; hanem a másik sneff jött, mintha zsinóron húzták volna és ismételte ő is „czpsz! czpsz!...”

Nem értem rá sokat keresni-kutatni, hogy mi történt itt; a magasban megjelent fölöttem a tömzsi madár, a melynek mintha virginia-szivar lett volna a szájában; — az volt a hosszú csőre.

— Bumm! zúgott végig az erdőn a lövés döröje, s a szalonka hosszú íves vonalban hanyatlott lefelé; bevágódott valahova a legsűrűbb sűrűbe.

Első érzésem a diadalmos öröm volt; de a következő pillanatban már el is szontyolodtam. Hogy kapom én meg azt a lelőt, de talán csak sebzett kis madarat ebben az áthatolhatatlan bozótban, mikor vagy hatvan lépésnyire eshetett le tőlem.

Még nem értem rá felelni magamnak, a mikor Lajos már kezdte a feleletet. Felugrott és nyilegyenes irányban furakodott a bokrok közé; úgy csörtetett közte, mint a robajló szarvas.

Szerettem volna jó borraivaló igéretével biztatni; de eszembe jutott, hogy nem szereti a sok beszédet; meg hogy „bátran rábízhatom magamat,” a hogy az erdész mondta.

Majd meglássuk. Hanem bizalmat ezuttal igazán nem éreztem. Szinte lehetetlen volt, hogy a bokrok sötétjében irányt ne téveszsen és ráakadjon az én szalonkámra.

A csörtetés tartott egy darabig, azután hirtelen megszűnt. Kisvártatva újra elkezdődött és most már felém közeledett. Lajos nemsokára megjelent a sűrűség szélén.

Eppen csüggedtem akartam mondani, hogy: ugy-e hiába? nem lelte meg; — a mikor ráesett a szemem a kezében csüngő szalonkára. Majdhogy a bőrből ki nem bujtam. Szerettem volna megölelni Lajost. Most már értettem, hogy mit jelentett az, a mikor az erdész jelezte, hogy örömem lesz benne.

Nem bírtam volna megállani, hogy meg ne dicsérjem; de abban a pillanatban megint megszólalt mellettem az iménti titokzatos, láthatatlan szalonka és ugyanakkor Lajos hasra vágódott elélem.

Most már világos volt a dolog. — Olyan élethűen cszirpegett szalonkamódra, hogy meg esküdtem volna, hogy sneff van a torká-

ban. — S kisvártatva megint csak hallom magam is, hogy jön az igazi szalonka, a melynek a szavát ő jóval előbb meghallotta, mint én. Ez a másik hosszúcsőrű trubadúr már úgy esett, mint a rongy. Lajos röffent rá egyet, mint a vadkan, a mikor kövér csigát talál. Ez volt a dicsérete. Mondhatom, büszkének éreztem magamat. Azután kényelmesen mozdult és előhozta az elibénk hullott zsákmányt.

S hogy színültig legyek a vadászgyönyörűséggel, Lajos odapisszgte nemsokára hozzám a harmadik szalonkát is. — Úgy libeggett fölöttem, mint a vércse; kereste, hogy ugyan melyik bokor alatt lapul a menyasszonya; jól megcéloztam és bumm! — úgy elhibáztam, hogy ha megnyílt volna alattam a föld, szégyenemben odaát bukantam volna elő valahol Amerikában.

Lajos most szólalt meg először. Csak ennyit mondott: — mehetünk.

Igaz, hogy már sötét volt és vége lehetett a húzásnak; de mégis arra vettem, hogy ebben kritika van. Szinte kívántam, hogy ide ne jöjjön hamarosan még egy esti vándor, mert a milyen zavarban voltam, azt is csak elhibáztam volna.

Elindultunk a vadórtanya felé. De azt már nem tudhattam, hogy hova-merre, mert azt csak Lajos tudta. Annyit megállapítottam, hogy új irányban haladunk: nem arra mentünk vissza, a merről ide jöttünk. A sűrűség még vadabb volt, mint az imént; kis tocsogók is át kellett lábolnunk; egy ponton megállott Lajos és azt mondta, hogy kapaszkodjam fel a hátára. Megtettem. Hisz „rábizhattam magamat.” — Atlábolt velem valami vizen; a hold már feljött és csudálatosan fantasztikus fényt vetett a fák közt húzódó vízszalagra, a mely fodrosan remeggett a Lajos lépései nyomán. A tulsó parton leszálltam a lovamról. Ő nem volt fáradt, de én beleizzadtam a titkos szurkolásba, hogy hátha ledob magáról, vagy hogy felbukik velem. De semmi baj sem történt.

Nemsokára kutyaugaszt hallottam. Azután valaki patronnal füttyentett. Lajos a szájába tette két újat és olyat süvített vissza, hogy majd megsejteltem tőle. — Nem volt nehéz kitalálnom, hogy ezek a füttyök jeladások voltak. A kutyaugaszt megmondta azoknak ott, hogy jön valaki; onnan azután megkérdezték, hogy ki. Erre felelt Lajos.

Most már egykettőre a vadórtanyán voltunk. Ott várt a jó vacsora; pompás gulyás-hús, meg fáintos homoki vinkó, a melyből reggelig lehetett poharazni nagyobb veszedelem nélkül. Poharaztunk is. Az erdész mosolygott, a mikor elmondtam neki — a „húzás” történetét.

— Ördöge van ennek az embernek, vélekedtem; még egy jó vizslának is dolgot adott volna azt a szalonkát a sűrűségéből előkeríteni.

— Produkál ő ilyet akárhányat, mondta az erdész, de én már tudom, hogy mi az „ördöge.” Egyszerűen megéri a vadat, mint akármelyik vizsla. Van ilyen ember ezek közt a „külsők” közt, a kiknek az érzeit semmi sem tompítja; — ő ugyan nem mondja, nem beszél róla; — de én megfigyeltem, hogy az orrával keres szaglászva. Ha megkérdenék tőle, letagadná, vagy vállat vonna, semmit sem felelne. S azután kitelnék tőle, hogy szándékosan nem találta meg többet semmit sem. Igazi vadember ez.

— Nekem mégis nagyszerű estét szerzett. — Mondtam, hogy öröme lesz benne. Pedig veszedelmes ember, most már megmondhatom. De ennek hosszú a története, hát csak a végén kezdem.

Kíváncsian hajoltam közelébe. — Ez abban a gyanúban van, hogy embert ölt. De rábizonyítani nem lehetett. Régen volt, vagy tizenöt-húsz évvel ezelőtt. Akkor fiatal házasság volt s egy csendő legyeskedett az asszonya körül. Egyszer azután eltűnt mind a kettő; de a csendőrt megtalálták itt, ebben az erdőben; úgy agyon volt ütve, hogy attól ugyan hiába kérdezték valamit; az asszonynak pedig mindvégig nyoma veszett; arról senki sem tud azóta sem. Lajos attól fogva nem moz-

KAPP, GAZDASÁGI IGAZGATÓ, A RÖVID ÉLETŰ NÉMET ELLENFORRADALOM BIRODALMI KANCELLÁRJA.

dult ki ebből az erdőségből. Azt suttoják, hogy a feleségének is itt kell valahol lenni, de csak ő tud róla, hogy hol... rálesni senki sem mer; kérdezni meg amúgy sem lehet, mert egyet ümmög-dünyög, annyi a felelete.

A kis ibolyabokrétá még a kalapom mellett volt, ráesett a szemem az asztal sarkán. Hát én elhagyjem, hogy a ki ibolyát szed, hogy kedveskedjek vele, az titkos gonosztevő? — sokat beszélnek az emberek, mikor a nap hosszú. Meg is mondtam az erdésznek.

— No, én nem állítom; semmit sem tudok, — de itt félnék tőle. Annyi bizonyos, hogy igazi vadember.

A lámpásban kevés volt az olaj; pislogni kezdtem.

— Igyuk meg a szent János áldomását. Az utolsó pohár után elnyújtóztam pokrócos pricscsenem. A hold éppen a vacskomra sütött. Szemközt néztem vele egy darabig.

Az erdész máf horkolt mellettem a másik vackon.

Odakint mintha egy vén farkas kezdett volna dünyögve üvölni, csak úgy halkán.

A vadember áított egyet az ablak alatt. Most már itt az ideje, hogy eltegyük magunkat holnapra. Szervusz holdvilág!... Behunytam a szememet.

KASSAI VIDOR NYOLCVAN ÉVES.

1840—1920.

A legborusabb arc is kiderül e név halatára:

Kassai Vidor!
Eszünkbe jutottak azok a „régii jó idők”, a mikor azért mentünk a Népszínházba, hogy megkacagtasson a mi kis termetű, de páratlan művészetű Kassaink. Akkor is öröm volt látnunk, de megjelenése most valóságos megváltás lenne, a ránk súlyosodó megpróbáltatás közepette:

— Müllen idő! Müllen idő!
Panaszkodott folytonosan a „Lili” Saint-Hipothése pompás szerepében. Remek alakítás volt, emléke örökké élni fog.

Ez a felsőhajtása épen most aktuális. Az egész világ ezt jágatja, eszünkbe jut a klaszikus Saint-Hipothése, eszünkbe jut a magyar komikus királya és eszünkbe jut, hogy a közönségnek ez az egykor annyira bálványozott kedvence életének nyolcvanadik évfordulóját csendben, szerényen, szegényesen, de bölcs megadással érte meg a kedves, magyar Vác városában.

Az ünneplés a mostoha viszonyok között elmaradt, de arra mégis figyelmeztetnünk kell e nevezetes napon, **Kassai Vidor** 80-ik születése napján, hogy a nagy művész, nem-

zeti színészetünk büszkesége, — koplal, fázik, nélkülöz...

Visszavonulását sértett önérzete sugalta. Minden fellépte a harsogó kacagás, a zsufozott nézőtér, a tomboló tapsok jelében zajlott le és mégis elkedvetlenedett. Büszke önérzetét sértette az a mellőzés, melylyel — talán szándék nélkül — illették. Vele össze se hasonlítható epigonok kezdtek ellene dolgozni. Ezt nem tűrhette. Nyugalomba vonult, Váczon telepedett le, s ott általános megbecsülés s szeretetet élvezve játssza tovább a patience, — a bölcs türelem játékát.

Készültem élete folyásáról egyet-mást feljegyezni s erre vonatkozó adatokat kértem tőle. A jubiláns szokott kedves készségével sietett felelni és... nagy zavarba hozott; nem adatok voltak szellemes levelében leírva, hanem — az önarcképe. Lehetetlen valakit hívebben lefesteni, mint ő tette kezesletlen egyszerűséggel, humorral vegyes melancholiával, őszinte szokimondással és hevenyészett pongyolással sorolva fel viszontagságban, dicsőségben, örömben és csalódásban annyira gazdag, hosszú életének eseményeit.

Az értékes dokumentumot változatlanul adjuk, a maga igénytelenségében. Az teszi épen érdekessé, hogy írója nem a nyilvánosságnak szánta.

RÖVID ÉLETRAJZOM.

Születtem (még pedig *mosolyogva*, erre mondotta atyám, hogy ezért Vidor legyen a neve) az 1840-ik év február 16—17-ikén Torontál megye Gyála községében, a hol is atyám (Kossitzki János) jegyző volt; én, reá alig emlékszem, mert anyámmal (Maier Karolinával) és három testvéremmel (Hermin, János és Lajos) Kis-Zomborra kerültünk, anyám atya nemes Maier János (ekkor már) gazdatiszthez. Elemi iskoláimat itt kezdtem; 1848-ban Makóra menekültünk; itt folytattam elemi, — és jártam középiskoláimat.

Az iskolai fegyelem nem volt inyemre és — bár jó tanuló voltam — kimaradtam. Anyám ekkor iparost akart belőlem csinálni, — próbálkoztam is, — de ez sem izlett; ha kérdezte, hogy mi akarok hát lenni, csak annyit tudtam felelni, hogy *nem tudom*. Visszamentem az iskolába; majd ismét belefáradtam; egyszer meg katonabandával akartam elmenni muzsikusnak. Rossz kölyök voltam én, — szegény anyám kétségbe volt esve miattam.

Ekkor kereskedő tanonc lettem; nohát ez se ment — furcsa volt az. Anyám ekkor távol esett tőlem, én hát egészen a magam ura lettem, még pedig annyira, hogy csak ünnepnapon húztam lábaimra csizmát, hétköznapokon kiteltem a saját bőrből. — Nagyon elől és korán kezdtem én az élet iskoláját, *de ezt aztán kiírtam*.

Elindultam helyet keresni, és Makón egy szoba-, templom- és képfestő: Szikora György, volt egri minoritához álltam be tanoncnak; (ez egyszer azt mondta, szeretne látni 30 éves koromban, hogy mi lesz belőlem). Innen Szegedre kerültem Nagy Ferenc — igen rokonszenves derék úr, oltárképfestő és aranyozóhoz; itt töltöttem az 1858—59-ik éveket. Innen Egerbe kerültem egy másik festő: Kovács Ferenchez, ez meg azt mondta, hogy lesz belőlem jó festő, de talán színész még jobb lenne; itt is töltöttem majdnem két évet és — a többi között — nem csak szent-, de arcképeket is festettem már természet után.

1861-ben Budapestre (akkor csak Pest) mentem, — csak úgy vaktában, hogy *lesz a mi lesz*, és hogy tovább képezsem magamat; ebből a célból pár festményemet megmutattam Barabás Miklós országos hírvfestőnek; ő azt tanácsolta, menjek Borsos József iskolájába továbbképzésre; csakhogy ehhez pénz kellene — gondoltam — az pedig nekem épenséggel nem volt; el se mentem Borsoshoz.

1861 őszén nyitotta meg a budai Népszínházat Molnár György. Nekem mindegy volt, akármelyik pálya, csak művészet legyen. Beszegődtem Molnárhoz; egy hónapig in-

1880-BAN.

MOST. — Farkasfalvi J. rajza.

KASSAI VIDOR.

1892-BEN.

gyen, azontúl havonta 18 forint. Itt három évig voltam kardalos kezdő színész, ehhez nem kellett pénz, csak jó kedv, kirtás, reményesség és korgó gyomor; volt mind a négyből (kivált ez utóbbiból) bőven. De dolgozott és táplált a hazafiság is.

A budai Népszínház bukása után 1864—5 telén már Sipos Károly társulatánál voltam Szabadkán; majd három színész vezetése alatt és Szigeti Imre kelleivel Székes-Fehérvár, Komárom és Esztergomban, tőle pedig Szigeti Imre igazgatása alatt Pécsen. Innen csakhamar (1866) Bényei István igazgatóhoz mentem Kaposvárra, majd Nagykanizsa, Sopron, Bécs (Alsergrund „Harmonie Theater”) Pozsony, Nagy-Szombat, Balaton-Füred, Pécs, Mohács, végre 1867-ben (még mindig Bényeivel) ismét Budára.

1867-ben a budai Népszínházat újra megnyitotta Molnár György; ismét itt töltöttem vagy két évet. Innen 1869-ben Kolozsvárra szerződtem Fehérvári Antalhoz.

Pár rövid megszakítással Kolozsváron töltöttem 10—12 évet s a közönség kedveltje voltam. Ezt a pár megszakítást egyrészt Budapest, Miklósi Gyula István-téri (Erzsébet városrészt) színháza és Városligeti nyári színházánál töltöttem — egy, a Nemzeti Színházánál történt bukással fűszerezve. — Azután majd az aradi színházánál, majd Solymosi Elek igazgatása alatt Losoncz, Rozsnyón. Innen visszamentem Kolozsvárra.

1880 pályám legszebb napjait Bécsben (május—június) a Ringtheaterben tartott magyar népszínmű előadásaink alatt éltem át, a kolozsvári társulattal.

1880. őszén Rákosi Jenőhöz szerződtem a budapesti Népszínházhoz. Itt töltöttem 18 évet Rákosi Jenő, majd Evva Lajos és Porzolt Kálmán igazgatása alatt.

Hogy milyen színész voltam, erről én nem szólok, csupán annyit, (mert ezt sokan nem tudhatják) hogy a tetszést, a tapsot én csupán felsíkerek tartottam, (ezért fizettek, ebből éltem) magam részére csak azt tekintettem sikernek, a mikor a közönség csöndesen, nyitott ajkakkal bámult, de a taps nem jutott eszébe. — Uram teremtem! Voltak is ilyen esetek, — de vajjon hányszor! Sokszor nem értettek meg. — De elég erről, — dicsekvésnek tarthatnák.

Nos hát még — — —
Külföldön is utazgattam. Kossuth Lajos-sal beszéltem Turinban. (1895.)

Rákóczi indulóra szöveget írtam. Visegrád közelében egy nyaralóban Gergei Arthur nagyon megkacagtattam és lefényképeztem. (1899.)

No még — — —
Első szerepemre nem emlékszem, de az

első tapsra (és hírlapi dicséretre) igen, ezeket 20 napos színész koromban kaptam a „Két pisztoly” előadásán lejött kanasztánczomért 1861 október 27-én.

Élő testvérem van még kettő (idősebbek nálam); az egyikről (Jánosról) nem vagyok biztos, él-e még (mert Temesváron van), a másik (Lajos) nyug. czimzetes kanonok, most gratulált meg, — nővéremet (Hermin) az elmúlt nyáron temették, ennek van egy fia, Jánosnak egy leánya.

Legkedvesebb szerepem sok volt, de legjobban szerettem „A póruljárt fináncz komissarius”-ban Tóbiás Czafranek von Leidenhausen-t (czimzszerep), írta Szentirmay Elemér, Árpád Jenő név alatt; azután Szigligeti „Csikós”-ában Márton öreg csikós; „Falu rosszá”-ban Gonosz Pista, végre „Lili”-ben Saint Hypothéze gróf.

Legkellemetlenebb szerepem? — — — ilyent nem is tudok — — de mégis tán: „Suhancz”-ban Bizot, (komisz ember, és nincs is valami talpraesetten megírva).

1. Egyszer nyilvánosan elénekeltem a Rákóczi-indulót saját szöveggemmel: *megbántam*.

2. Kinyomattam „A bankban” című paródiámat: *megbántam*.

3. 1890-ben kinyomattam „Hullámok” című verses és aphorizmas kötetkémet. Nehány versre (nem csupán a magaméra) zenét is szereztem: *megbántam*.

1899-ben nyugdíjba (nem nyugalomba) mentem. Azután:

1. 1901—2. megirtam életemből negyven évet (elég tarka-barka).

2. Kinyomattam „Irgalmazzatok” című tetszhalálra vonatkozó rőpiratómat.

3. Megfestöttem a magam, valamint pálya- és kortársaim képsorozatát (86 alak).

Ezt az utóbbi hármat — még eddig nem volt okom, sem alkalmam megbánni, miként a három előbbit; ezek még későbbi megbánásokra vannak fönntartva; hát ez is valami.

Most olvasok, festek, muzsikálok, — kutatom, hogy mivére is van a földön az ember egyáltalán. — Erre nézve legbővebb és legszebb magyarázatot nyújtanak még a szellembűvárok (okkultisták, spiritisták) és iratkaik.

Magyarázat!?! ...
Hát magyarázat!?! ... De nagyszerű!

Vác, 1920 február 23.

Kassai Vidor.

A VATIKÁN PINCZÉI.

Regény. (Folytatás.)

Írta André Gide. — Francziából: König György.

Valami szemtelen öröm támadt a szívében s akkora zenebonát csinált ott, hogy azt hitte, kívül is meghallják. De nem. Ez az emberi test szilárd, áthathatatlan burk. Titokban szomszédaira pislantott, az olvasóterem állandó vendégei azonban mind el voltak merülve ostoba munkájukban... Számolni kezdett: 1821-ben született, tehát ma 72 éves a gróf. De ki tudja egyáltalán, hogy él-e még? ... Visszatette helyére a lexikont és kiment.

Foszladozó felhők között, melyeket friss szellő hajtott, a kék égboltozat kezdett kitisztulni. „Ezt a kérdést ki kell kapcsolni”, határozta el Lafcadio, ki mindenekelőtt sokra becsülte szabadságát és feltette magában, hogy ezt a zavaros gondolatot egyelőre legálább kiűzi agyából, mert nem bízott benne, hogy meg tudja fékezni. Kivette zsebéből Gyula regényét és nagy erőfeszítéssel szóra-kozni próbált vele, de a könyv annyira minden fortély és minden rejtély nélkül való volt, hogy nem bizonyult alkalmasnak gondolatait más irányba terelni.

— Pedig hát ennek a szerzőjénél kell holnap titkárt játszanom! — ismétlé magában akaratlanul is.

Megvett egy újságot egy árusnál és belépett a Luxembourg-kertbe. A padok nedvesek voltak még, kinyitotta a könyvet, ráült és kibontá az újságot, hogy elolvassa a napi híreket. Mindjárt, mint hogyha csak tudta volna, hogy ott kell lenniök, ezekre a sorokra esett pillantása:

Gróf Baraglioul Justus-Agenor egészsége, mely, mint mindenki tudja, az utolsó napokban komoly aggodalmakra adott okot, javulás útján van. Állapota mindazáltal még aggasztó s a beteg csupán legszűkebb környezetét fogadhatja.

Lafcadio felugrott a padról, egy másodperc alatt megszületett az elhatározása. Felede a könyvet, a Rue Medicis egyik papirkereskedésébe rohant, mert emlékezett, hogy ott a kirakat ígérete szerint azonnal lehet névjegyeket kapni (3 francért 100-ért). Mosolygott, a mint ment, hirtelen teretnek vakmerősége mulattatá, mert szerelmese volt minden kalandnak.

— Mennyi idő alatt kaphatom meg a névjegyeket? — kérde a kereskedőtől.

— Estére meglesz.

— Megfizetem az ár dupláját, ha megkaphatom két órára.

A kereskedő úgy tett, mintha a megrendelések könyvét tanulmányozná.

— Hogy szolgáltatára legyünk... két óra-
kor erre jöhet és átveheti. Mily névre?

AZ ANTANT MISSZIÓ TAGJAI A KARCAZI PÁLYAUDVARON

Ekkor a feléje nyújtott papírlapra reszketés és pirulás nélkül, de kis szívdobogással ezt írta fel:

Lafcadio de Baraglioul

— Ez a fajankó nem vesz engem komolyan, — gondolá távozás közben, mert bántotta, hogy a kereskedő nem hajlik meg mélyebben előtte. Egy tükörkirakat előtt meg nézte magát s el kellett ismernie, hogy nem csoda, ha nem nézik gróf Baraglioulnak! No majd iparkodunk jobban hasonlítani nevünkhöz.

Nem volt még dél. Lafcadiot ábrándos lelkesedés hajtotta, nem érzett semmi étvágyat.

— Járjunk egy keveset előbb, mert úgy érzem, hogy elrepülök s maradjunk az utca közepén, mert ha hozzájuk közeledem, észreveszik a járókelők, hogy fejfelé magaslok közülök. Ez is egy fölény, a mit el kell rejteni. Hiába, az ember mindig csak inas marad, nem szabadul fel sohasem.

Belépett egy postahivatalba.

— Place Malesherbes... No ez későbbre marad! — mondá magában, a mikor megtalálta a telefonkönyvben gróf Justus-Agenor címét. De ki gátolhat meg abban, hogy ne végezzek földérintő utat még ma reggel a Rue de Verneuil-ben? (Ez volt az a cím, melyet Gyula kártyáján olvasott.)

Lafcadio ismerte és szeretete ezt a városrészt. A túlságosan zsúfolt utcákat elhagyva, eltért az egyenes úttól, hogy jókedvének szabadabb folyást engedhessen. Mikor befordult a Rue de Babylone sarkán, embereket látott futni: az Impasse Oudinot mellett már valóságos tömeg csoportosult egy kétemeletes ház előtt, melyből kellemetlen füst tödült ki. Erőt vett magán és daczára annak, hogy sietni szeretett volna, megállott.

Lafcadio barátom, te napihír hőségévé váltál és tollam kénytelen lesz elhagyni téged. Ne várja tőlem senki, hogy ismétljem a tömeg szavait, kiáltásait... Lafcadio, mint az angolna, átsiklott a tömegen és eljutott az első sorig, a hol egy szegény asszony térdelt.

— Gyermekeim! Szegény kis gyermekeim! — zokogta.

Egy fiatal leány vigasztalta, kinek egyszerű és finom ruházata mindjárt elárulta, hogy nem rokona. Halvány és oly szép volt, hogy Lafcadio azonnal vonzódást érzett iránta és kérdéssel fordult hozzá.

— Nem uram, nem ismerem. Csupán annyit értem meg, hogy az a két kis gyermek ott van a második emeleti szobában, melyet rövid idő múlva el fognak érni a lángok, melyek a lépcsőt máris elérték. A tűzoltókat értesítették, de a míg ideérnek, a füst megfojthatja a kicsinyeket... Mondja uram, nem volna lehetséges ezen a falon felmászva eljutni az erkélyig, a vezető csó segítségével? Azt mondják, hogy

BERTOUT FRANCZIA EZREDES SZEMLÉT TART A PÜSPÖKLADÁNYT MEGSZÁLLÓ MAGYAR CSAPATOK FÖLÖTT.

A NEMZETI HADSEREG BEVONULÁSA TISZÁNTULRA.

s nyers ügytelenséggel utasította vissza az ünneplést. A fiatal leány, mikor ismét hozzá lépett, botjával és kalapjával együtt zavartan átnyújtotta neki a megígért erszényt is; Lafcadio mosolyogva kezébe vette s a hatvan francot, a mi benne volt, odaadta a szegény anyának, ki gyermekeit csókolgatta.

— Megengedi kisasszony, hogy az erszényt emlékül magától, eltegyem?

Megcsókolta a szép kis himzett erszényt. Egymásra néztek egy pillanatra. A fiatal leány meg volt hatva, még halványabb lett és szólni szeretett volna. Lafcadio azonban hirtelen eltűnt, botjával csinált magának utat a tömegen keresztül s oly zord volt a nézése, hogy senki sem merete volna megtapsolni vagy követni.

Előbb a Luxembourg-kertbe ment vissza, majd az Odéon melletti Gambrinusban elköltvén kis ebédjét, gyorsan hazatért szobájába. A padló egyik deszkája alatt volt elrejtve vagyona. Három darab 20 francos és egy 10 francos arany. Kivette a rejték helyéről és számolt:

Névjegy: 6 franc.

Egy pár keztyű: 5 franc.

Nyakkendő: 5 franc. (És kapok-e ezért a pénzért valami jobbfelet?)

Egy pár cipő: 35 franc. (Nem sokáig fogom hordani.)

Marad 19 franc előre nem látott kiadásokra.

(A kötelezettségtől való irtózása miatt Lafcadio mindig készpénzzel fizetett.)

Szekerényéből kivette legszebb, sötét ruháját, mely kifogástalan szabású volt é aligs viselte még.

— A baj csak az, hogy nőttem azóta, — gondolá, visszaemlékezve arra a gyönyörű, nem is olyan régen letűnt korszakra, a mikor Gesvres márkí, utolsó bácsikája, az ő nagy öröme magával szokta vinni szabójához.

Ha egy ruha rosszul állott, ez Lafcadio lelkét épen annyira bántotta, mint a kávinistát a hazugság.

— Először is, a mi a legsürgősebb, Gesvres bácsika mindig azt mondta, hogy az embert cipőjéről lehet megismerni.

És tekintettel a felpróbálandó cipőkre, mindjárt új harisnyát is húzott.

V.

Gróf Baraglioul Justus-Agenor már öt év óta nem hagyta el fényes Place Malesherbes-i lakását. Itt készült meghalni, ezekben a gyűjteményekkel zsúfolt termekben bolyongott, gondolatokba merülve, vagy még többször szobájába zárkózott s vállait és fájó karjait meleg kendőkkel és csillapító borogatásokkal gyógygátta. Gyönyörű fejt őriási, világosbarna selymekendő borította,

mint egy turbán, egyik vége szabadon lógott s elérte gallérja csipkéit és testhez álló dohányszínű gyapjumellényét, melyet elől hullámos szakállának ezüstje borított. Fehér bőrpapucsba bújtatott lábai melegvizes párnán nyugodtak. Vértelen jobb és balkezét felváltva mártogatta forró homokfürdőbe, melyet alulról szeszlámpa melegített. Térdei szürke sál fődte. Kétségkívül hasonlított Gyulához, de sokkal inkább Tizián valamelyik festményéhez. Gyula az ő vonásainak csupán unalmas ismétlése volt, mint a hogy a Hegycsúcsok Levegője is az öreg gróf életének csupán édesvizes és ezáltal semmitmondóvá vált másolatát nyújtá.

Justus-Agenor valami gyenge teát ivott és hallgatta gyóntató papja, Avril atya valósi fejtegetéseit, melyekből újabban gyakran merített tanácsot. Ebben a perczen kopogtak az ajtón s a hűséges Hektor, ki húsz év óta szolgálta mint komornyik, mint betegápoló és szükség esetén mint tanácsadó is, laktkálcán kis csukott borítékot hozott be.

— Ez az úr azt reméli, hogy gróf úr fogadni fogja.

Justus-Agenor letette a csészét, feltépte a borítékot és kivette belőle Lafcadio névjegyét. Idősegesen összegyúrta kezében:

A ROMÁN LOVASSÁG KIVONULÁSA PÜSPÖKLADÁNYBÓL AZ ANTANT MISSZIÓ JELENLÉBÉN.

tett, mintha Lafcadio szavait nem hallotta volna.

— Így tehát nem csalódtam, — jegyzé meg mosolyra bátorodva az ifjú s szívesen vetette alá magát a vizsgálatnak.

— Hála Istennek! Anyjához hasonlít, — mormogá az öreg Baraglioul.

Lafcadio nem felelt azonnal; kis vártatva azonban s miközben erősen a grófra nézett, megszólalt:

— Ha nem is mutatok valami sokat, talán nem tilos hasonlítanom kissé más-hoz is...

— Én a külsőről beszéltem. Az esetben, ha nemcsak anyjához hasonlítana, Isten nem fog már annyi időt hagyni nekem, hogy ezt felismerhessem.

E perczen a szürke kendő lecsúszott térdéről a földre.

Lafcadio sietve odanyúlt s mialatt lehajolt, az öreg kezét gyöngéden vállára érezte neheznedni.

— Wluki Lafcadio, — folytató Justus-Agenor, mikor ez felegyenesedett, az én perczeim meg vannak számlálva. Nem akarjuk összemérni az eszünket, engem ez nagyon kifárasztana. Elfogadom, hogy Ön nem ostoba és örülök neki, hogy nem csunya. Az, a mit az imént megkockáztatott, némi vakmerőségre mutat, mely nem áll rosszul Önnek. Az előbb még arczátlanságnak minősítettem, de hangja és modora megnyugtát.

(Folytatása következik.)

A MAGYAR MEGSZÁLLÓ CSAPATOK ÉRKEZÉSE DEBRECZENBEN.

— Mondja neki... De erőt vett magán: Úr? Talán azt akarod mondani: fiatalember? Milyen az az ember?

— Gróf úr fogadhatja.

— Kedves abbé, — fordult a gróf Avril atya felé, — bocsásson meg, ha be kell fejeznünk beszélgetésünket, de okvetlenül jön el holnap ismét, egészen biztosan lesz mondanivalóm és azt hiszem, meg lesz elégedve velem.

Homlokát tenyerébe temetve várta meg, míg Avril atya a szalonajtón keresztül visszavonult s csak ekkor szólalt meg, fejt felémelve.

— Hadd jöjjön be.

Lafcadio férfias léptekkel, magasra emelt homlokkal jött be a szobába. Az aggastyán elé érve, mélyen meghajolt. Megfogadta, hogy nem kezd szóba mindaddig, míg tizenkettőt nem olvasott magában. Így a gróf kezdte meg a beszélgetést.

— Először is tudja meg uram, hogy Lafcadio di Baraglioul nincsen, — s a mikor ezt kimondta, eltépte a névjegyét. Értesítse Wluki Lafcadio urat, minthogy ismerősei közé tartozik, hogy ha folytatja kis játékait ezekkel a névjegyekkel, ha nem tépi el valamennyit úgy, mint én ezt itt összetépem, (s az apró papírdarabkákat az üres csészébe dobta) azonnal foljelentem a rendőrségen és letartóztatatom, mint egyszerű szélhámost. Megértett? ... Most jöjjön közelebb, hadd nézzem meg.

— Wluki Lafcadio engedelmeskedni fog. (Igen alázatos hangja kissé reszketett.) Bocsássa meg azt a módot, melyet választott,

A BEVONULÓ CSAPATOK FOGADTATÁSA A DEBRECZENI PÁLYAUDVARON.

A NEMZETI HADSEREG BEVONULÁSA TISZÁNTULRA.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Katiczabogár. Mai számunkban új regény köztetését kezdjük meg. Szerzője *Havas Alisz*, a kit *Szent Borbála képe* című regényével néhány év előtt mi mutattunk be először. Ez a regény akkor úgy lapunkban, mint könyvalakban igen szép sikert aratott. A *Katiczabogár* most már teljes érte-ten mutatja a fiatal írónő tehetségét: finom vonásokból szőtt, érdekes meséje, alakjainak szépsége, a lélekrajz mélyreható művészete és az egészen illatként eláradó tiszta, nemes életfelfogás bizonyára ép oly gyönyörűséget fog szerezni az olvasóknak, mint nekünk, mikor kéziratban olvastuk.

Éva kis keze. *Drasche-Lázár* Alfréd új regénye, eltérően az eddigiektől, nem a mágnások és huszárszettek környezetében játszik, hanem az úgynevezett gentry körében s mint az író előbbi regényei közül a *Tűzkereszt*, külföldre is kiviszi meséje egy részét. Ez a mese egy bájos, okos kis-leány körül szövődik, a ki anyátlanul, nagybátyjánál nevelkedett fel, miatt az apja léha szerelmi kalandok után futkos. Ez a nagybátyja komoly, gondolkodó politikus, a ki egy politikai röpirátá-va szembe helyezkedik az egész közvéleménnyel: a hazaárulás vádjával terhelten kiközösített lesz a maga társadalmi körének. A kislányt, Evát is elveszi tőle apja s előbb egy nevelőnő gondjaira bizza, a kiről utóbb kiderül, hogy közönséges kalandornő, sőt kémnő, majd Genfbe küldi francia rokonaihoz. Itt éri a kis Evát a háború, a kis leány nem tud nagynénjével megérni, intézetbe kerül, a hol az ententehez tartozó lányoktól sokat kell szenvednie, — a háborúnak ez a behullámzása a leány-internátus életébe egyike a regény legsikerültebb részeinek — végre apjával, a ki a háború fárada-lmait jött Svájcba kipihenni, egy luzerni nagy szállóba jut. Itt találkozik az öregedő diplomatá-va, a kivel még Svájcba utaztában ismerkedett meg s a ki nagy benyomást tett rá, de találkozik egy gazdag magyar fiatalemberrel is, a kit egy-szer látott Budapesten a színházban s a kiről azóta titokban folyton ábrándozott. Az ábrándo-zásból hamar kölcsönös szerelem lesz s a diplo-mata, a ki szintén szereti Evát, veséset szenved a másik kéré fiatalaságától. Ez a váza a regénynek azzal a találkonysággal van kitöltve, a mely *Drasche-Lázár* írói természetét jellemzi: egyre újabb és újabb környezetbe, érdekesebb és érdekesebb helyzetekbe bonyolítja szereplőit, egész sereg embert jellemez egy-két nem mély, de mégis megkülönböztető vonással. *Drasche-Lázár* kedvelt-sége az olvasók tömegei előtt onnan van, hogy a regénynek azt az elemét ragadja meg, a melyet a modern irodalom el szokott hanyagolni, holott az olvasó mindenek fölött szereti: a fordulatos és érdekes mesét. Ez a siker arra figyelmezteti az irodalmat, hogy az elbeszélésnek mégis csak a mesélés az ősfarmája, a regényolvasó többé-kevésbé mindig mesehallgató gyerek, a ki nem bánja, ha az emberek, a kikről hall, nincsenek is valóságban, mélyreható meglepetéssel megrajzolva, a történet pszichológiai és szociális távlatai nem nyúlnak messzire, — a földolog neki az, hogy a történetekre való kíváncsisága folyton ébren maradjon, bő táplálékot kapjon és végül is kielégít-tessék. A regényt a Franklin-Társulat adta ki.

Magyar szívből magyar szívhez. *Vályi Nagy Géza* verses könyve viseli ezt a címet. A ki e könyv verseit írta, katona-ember, még pedig lel-kes, meggyőződéses magyar katona, a ki idegenül áll minden előtt, a mi kívül esik a katonas esz-mekörön, utolsó csepp véreig tele van tüzes ma-gyar érzéssel, borongó s időnkint szenvedélyesen kitörő magyar bánattal, lelke mélyében konser-vatív, hódolója mindennek, a mi a hagyomány-nyal érintkezik, gyökerét a magyar faluban érzi s a városi élet mindenféle tipikus jelenségei kellet-lenek és gyanusak a számára. Költői formaalko-tása is a hagyományból táplálkozik: ha érzik is rajta egy-egy szólamban, fordulatban modern ma-gyar költők hatása, végeredményben mégis a Pe-tőfi költői ideáljához áll közel. Legtöbb rokon-szenvet keltő vonása az a szinte naiv hit, a mely-lyel a világ dolgaival szemben áll, a gyermek-teg mentesség a kételkedő meghasonlástól. Ezért őszinte a hangja, mindig hinni kell neki, mint embernek, ha mint költőnek ritkán hihetünk is neki, mert verseinek belső formája és kifejező képessége bizony-talan és ingadozó s ezért mondanivalói is széthulla-nak, elvesztik súlyukat.

Magyar ének. *Keresztes Zoltán* verseskönyvét ha elkezdjük lapozni, azonnal ismerősnek érezzük. Már a versek címei is ilyenek: *Nem én árttam, Este újra kezdjük, Az élet így képzeltem, Félsetek és vigyázatok* és még egy sereg hasonló; akár-melyik versnek olvasásába fogunk aztán, már az infonálásnál ugyanez az ismerős hang üti meg fülünket, ismert ritmusok és strofa-szerkezetek kerülnek elénk, — más valaki áll az olvasó és a versek szerzője közt. Ez a más valaki *Ady Endre*, a ki nyilván olyan nagy hatással volt a fiatal

költőre, hogy elvesztette vagy inkább nem tudta megtalálni a saját hangját s tisztára *hangutánzó* verseket írt. Annál sajtóságosabban hat ez, mert *Keresztes Zoltán* természetre, temperamentumra, a világgal való szembenállásra épen nem hason-lit *Adyhoz*, — egyszerű, könnyű hangulatok, fiat-alos elborulások muzsikálójá, szelid, érzékeny, csöppet sem lázadó lélek s folytonos az ellentét mondanivalója és formái között. Ettől szabadul-nia kell, egy másik költőnek ilyen lenyűgöző ha-tásától, meg kell találnia önmagát; a saját meg-különböztető hangját, a lényegében organikus folyó formákat és azokat a szavakat, a melyek az ő saját mondanivalójának természetéből lobbannak ki. Majd ha ez meglesz, akkor lehet érdemleges ítéletet mondani róla, most csak annyit állapít-hatunk meg, hogy tehetséges embernek látszik, van benne hatalmasan buzgó melegség és őszint-ség is.

NEMZETI SAKKFELEADYÁNY-VERSENY.

A *Vasárnapi Ujság* egy régi sakkbarát ado-mányából pályázatot hirdetett 2 lépéses felead-yányokra. A pályadíj összegét ezennel felemeljük 500 koronára. A feltételek a következők:

1. Csak 2 lépéses, direkt matt-ra kidolgozott fe-ladványok pályázhatnak.
2. A versenyben csak magyar állampolgárok vehetnek részt.
3. Minden versenyző legfeljebb 3 pályaművet küldhet be.
4. A feladványokhoz a megfejtés és lehetőleg diagram is mellékelendő.
5. Csak eredeti, eddig még sehol közzé nem tett feladványok pályáz-hatnak.

A pályaművek a szerző nevét és lakását tartal-mazó jelíges, zárt boríték kíséretében 1920 márczius utolsó napjára a *Vasárnapi Ujság* szerkesztőségébe (Budapest, IV., Vármegyé-utca 11.) küldendők.

A bíráló bizottság, a mely a *Vasárnapi Ujság* sakkrovatának vezetőjéből, továbbá *Abonyi István* és *Havasi Artur* urakból, a *Budapesti Sakkör* tagjaiból áll, 1920 május havában fog a pály-a-művekről dönten.

- Az I. díj 200 korona.
- A II. díj 100 korona.
- A III. díj 50 korona.

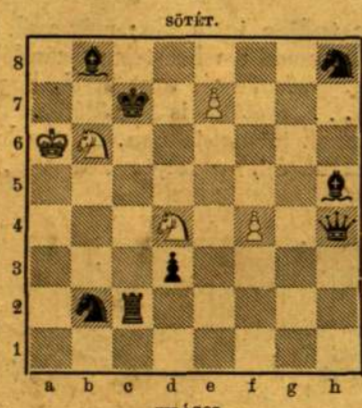
A díjakok után következő legjobb 5 feladvány dícséretben és egyenkint 30 korona tiszteletdíjban részesül.

A nyertes pályaműveket a *Vasárnapi Ujság*-nak van joga először közölni. Ugyancsak joga a *Vasárnapi Ujság*-nak, hogy sakkrovatában a többi pályamű bármelyikét is felhasználhassa.

A *Vasárnapi Ujság* szerkesztősége.

SAKKJÁTÉK.

3150. számú feladvány K. A. K. Larsentől.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

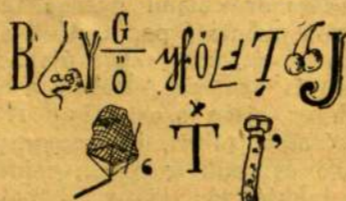
HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: *Bányai Károly*, családi nevén *Turczér Károly* pénzügyi tiszt-visező, érdemes író, 42 éves korában Budapesten. Igen buzgó, derék munkása volt az irodalomnak, különösen lengyel írók fordításával szerzett nagy érdemeket. Ő volt az egyetlen, a ki rendszeresen ismertette nálunk a lengyel irodalmat, könyvek-ben, lapokban megjelent fordításai között van *Sienkiewicz* három regénye és egy kis anthology a lengyel novella csodálatos szépségű gyöngyeiből, mely a *Magyar Könyvtár*-ban jelent meg. — *Kábel József*, a somogykiliti ref. gyülekezet lelki-pásztora 70 éves korában Somogykilitin. — *Pilisí Ney Béla*, kereskedelemügyi miniszteri tanácsos, a Magyar Mérnök- és Építész-Egyesület alapítója, tiszteleti tagja és volt alelnöke, az építőmester-képzettség megvizsgálására szervezett bizottság el-nöke, 77 éves korában Budapesten. — *Tövisgy-*

házi Rácz Ferencz, nyug. pénzügyi titkár, 80 éves korában Budapesten. — *Fodor Sándor*, a kassai székesegyház prelátus kanonoka, 80 éves korában Kassán. — *Rózsavölgyi László* földbirtokos 58 éves korában Biharon. — *Bitó Mihály* 56 éves korában Budapesten.

Tallán Andorné, szül. *Závody Irma* 55 éves korában Osztropánban. — *Özv. szentjánosi Szűcs Istvánné*, szül. nagyszegedi *Szily Vilma*, 89 éves korában, Sármelegén. — *Dr. Hanzly Lászlóné*, szül. *Varjassy Mária*, 24 éves korában Budape-ten. — *Nagytályai Szép Ida*, *Szép Sándor* ezre-des-hadbíró 20 éves leánya Budapesten.

KÉPTALÁNY.

A *Vasárnapi Ujság* 31-ik számában megjelent képtalány megfejtése: *Ereszkedik le a felhő.*

Felelős szerkesztő: **HOITSY PÁL.**

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegyé-utca 11. Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

1000 és 1000 nő és férfi dícséri a

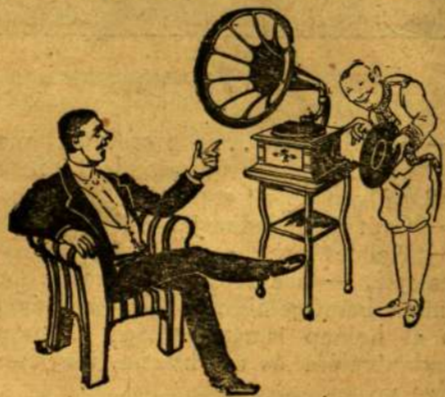
Botár-féle hajnövesztőt, mely megakadályozza a hajhullást és az osztító hajnak visszajáró erre-deti színét. Ára pontos használati utasítással 20 és 30 korona.

Botár-féle szeplőkrem az arcon levő szeplőt, foltot és pat-tansókat legkímélőbb módon eltünteti. Ára pontos használati utasítással 30 korona.

Botár-féle hajeltávolító eltünteti azonnal a szá-ruket a test bármely részén. Ára pontos használati utasítással 30 korona. Aróspolcs és hajeltávolító egész nap. Postal szállítására a pénz előzetes beklűlése mellett.

BOTÁR REGINA kozmetikai intézete Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. sz. 1. emelet. Ügyeljünk a pontos címre, mert készletünkben sehol más-hol nem kaphatók.

TE CSAK SZERESS...

GRÓF RINÁLDÓ • Csárdáskirálynő Sztabul rózsája • **HÁROM A KISLÁNY** PACSIRTA • Művész-muri I. II. III. IV. Jancsi bohócdala • Búval bélelt élet • Nem látak én téged többé • Szeretnélek még-egyszer rózsák között látni • Kalapomon piros rózsza • Kerek a káposzta • Keresem az Istent • **KIRÁLY ERNŐ MULAT** • Magas jegenyefán • **BŐZSI NE SIRJON** • Csóko-lom a szived csücskét • **HA BÉKE LESZ, JAJ DE JÓ LESZ** stb. kétoldalú hang-lemezek 70 koronáért ismét kaphatók:

WÁGNER

„Hangszer-király”-nál Országszerte elismert elsőrendű ma-gyar hangszer- és beszélőgép-áruház

Budapest, VIII., József-körút 15. Fiók: IX., Ráday-utca 18. szám.

VASÁRNAPI UJSÁG

7. SZÁM. 1920. (67. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL BUDAPEST, ÁPRILIS HÓ 11.

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegyé-utca 11. Előfizetési ára: a január-márciusi évfolyamra 20 korona. Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 3 korona. Külföldi előfizetésekre a postailag meg-állapított viteldíj is eszandó.

KRISZTUS URUNK KERESZTJÉT A MAGYAR VISZI. — Hetényi Tibor husóti rajza